

„Czytam i piszę”

Program
terapii pedagogicznej
dla dzieci 6-letnich
z trudnościami w nauce
czytania i pisania.

Opracowała:
mgr Anna Karpińska- Piwko

Rok szkolny 2016/2017

Wstęp

Dzieci znowu lenie ponownie rozpoczynają naukę czytania i pisania w przedszkolu. Z doświadczenia wiemy, że rozpoczynając naukę szkolną muszą pokonać wiele trudności związanych z nauką czytania i opanowaniem poprawnej pisowni. Tempo nauki jest często za szybkie, a nagromadzenie materiału zbyt duże jak na możliwości dziecka. Nauczyciel w swojej codziennej pracy musi liczyć się z tym, że każde dziecko jest inne. Różnice indywidualne między naszymi wychowankami wpływają nie tylko z odmiennego globalnego poziomu rozwoju psychofizycznego, ale także mogą być spowodowane znacznymi dysharmoniami w poziomie rozwoju poszczególnych sfer osobowości oraz funkcji psychicznych. Każde dziecko wymaga odmiennego oddziaływania nauczyciela. Przewycięzania trudności w nauce czytania i pisania dokonuje się w różny sposób, zależnie od ich charakteru i przyczyn, które je wywołują. Do podstawowych warunków powodzenia w pracy nad usuwaniem trudności w opanowywaniu czytania i pisania należy ustalenie przyczyn i podłoża tych trudności oraz dobór odpowiednich metod postępowania w zależności od dokonanych ustaleń. Należy wyraźnie podkreślić, że wczesne rozpoznanie i dobrze prowadzone zajęcia kompensacyjne mogą wyrównać defekty rozwojowe i usunąć trudności

w nauce czytania i pisania. Ważną zasadą doboru ćwiczeń jest ich różnorodność, aby przy ich wykonaniu można było kształtować wszystkie aspekty danej funkcji ważne dla czytania i pisania. Ćwiczenia powinny być dobrane do wieku dziecka, jego poziomu umysłowego, warunków środowiskowych, a przede wszystkim powinny uwzględniać rodzaj i stopień zaburzeń czy opóźnień oraz poziom już zdobytych umiejętności. Postępy w terapii zależą jednak od wielu czynników, między innymi od poziomu inteligencji dziecka, wieku dziecka, zakresu zaburzeń, a w szczególności współpracy terapeuty z rodzicami. Jeżeli współpraca i oddziaływanie nauczyciela, rodziców i terapeuty będą się uzupełniać i wzmacniać, wówczas efekty terapii powinny być szybsze i bardziej efektywne. Opracowanie programu zostało poprzedzone diagnozą edukacyjną. Z naszymi wychowankami pracujemy od kilku lat, znamy możliwości i braki dzieci. Źródłami informacji były: wywiad z rodzicami, badania własne nauczyciela oraz opinie specjalistów psychologa i logopedy. Zajęcia realizowane będą w formie zajęć dodatkowych, prowadzonych społecznie dwa razy w tygodniu. Program terapii pedagogicznej wynika z potrzeb przedszkola i jest zgodny z rozporządzeniem MENIS z dn. 24.04.2002 r. Ramy prawne programu zostały oparte o Podstawę Programowa wychowania przedszkolnego.

Cele ogólne:

- stymulowanie i usprawnianie rozwoju funkcji psychomotorycznych
- wyrównywanie braków w wiadomościach i umiejętnościach
- eliminowanie niepowodzeń oraz ich emocjonalnych i społecznych konsekwencji.

Cele szczegółowe:

- wspomaganie rozwoju sprawności manualnej i graficznej
- usprawnianie percepcji wzrokowej i słuchowej
- rozwijanie umiejętności czytania
- usprawnianie orientacji w schemacie własnego ciała i przestrzeni
- ćwiczenia koncentracji uwagi
- wspomaganie rozwoju ruchowego
- motywowanie do systematycznej pracy i ćwiczeń
- rozbudzanie wiary we własne siły i możliwości
- podnoszenie samooceny

Plan terapii pedagogicznej.

1. Usprawnienie rozwoju ruchowego.

Ćwiczenia usprawniające motorykę ogólną:

a) Zabawy zręcznościowe z elementem rzutu:

- rzucanie woreczków do celu,
- rzucanie piłek do siebie,
- trafianie do ruchomego celu,
- ćwiczenia na równoważni.

b) Zabawy stolikowe: „Pchełki”, „Bierki”, „Bilard stołowy”, „Skaczące czapeczki”.

Biegi i skoki.

Zabawy i ćwiczenia rozluźniające napięcie mięśni.

Ćwiczenia relaksacyjne.

2. Wspomaganie rozwoju sprawności manualnej.

Ćwiczenia usprawniające ruchy mięśni drobnych dłoni:

- stukanie czubkami palców (naśladowanie gry na fortepianie).
- malowanie suchym palcem.
- malowanie pęczkiem waty,
- modelowanie w glinie i plastelinie (wałkowanie, ugniatanie kul),
- „wrywanki” i naklejanki,
- nawlekanie koralików, słomek itp.,
- haftowanie na tekturkach z dziurkami.

Ćwiczenia grafomotoryczne:

- kreślenie na dużych i małych formatach
- ćwiczenia z wykorzystaniem Kinezylogii Edukacyjnej P. Denisona

- kreślenie form kolistych.
- kreślenie prostych linii łączących wyznaczone punkty.
- malowanie kredkami konturowych rysunków,
- kreślenie linii w ograniczonym polu,
- kopiowanie rysunków,
- rysowanie szlaczków i wzorów ;iteropodobnych.

3. Usprawnienie percepcji wzrokowej na materiale:

Bez wykorzystania liter:

- rozpoznawanie treści obrazków,
- dobieranie par jednakowych obrazków (loteryjki, dobieranki),
- dobieranie części do całego obrazka,
- układanie obrazków z części,
- dobieranie jednakowych form geometrycznych z części.
- rysowanie kompozycji geometrycznych za pomocą szablonów.
- kończenie zaczętych rysunków,
- rysowanie kompozycji geometrycznych według wzoru,
- odwzorowanie graficzne szlaków i ornamentów.
- różnicowanie elementów graficznych i rysunków.
- odtwarzanie kształtów złożonych przez łączenie punktów lub
- zamalowywanie specjalnie oznaczonych pól.
- różnicowanie znaków graficznych.

Na materiale literowym:

- wyszukiwanie takich samych liter i ich segregowanie,
- lepienie z plasteliny lub układanie liter z drutu.
- utrwalanie kształtu i położenia liter ze szczególnym uwzględnieniem par liter „w-m' „n-u' „b-d' „b-p”.
- wyszukiwanie takich samych sylab i ich segregowanie,
- wyszukiwanie takich samych wyrazów i ich odpoznanie w tekście,
- odpoznanie wyrazów uprzednio eksponowanych,
- loteryjki wyrazowe.

4. Ćwiczenia usprawniające orientację w schemacie własnego ciała i przestrzeni:

Zabawy na lokalizację i orientację w przestrzeni:

- zabawa w „Zrywanie owoców”, „Robot zdalnie sterowany”,
- kreślenie kształtów graficznych,
- określanie położenia przestrzennego przedmiotów,
- określanie położenia przedmiotów względem siebie,
- chodzenie po dużych, drewnianych figurach geometrycznych,
- porównywanie przedmiotów i obrazków różnej wielkości.

Zabawy w zapamiętywanie obrazków lub przedmiotów obserwowanych przez pewien czas:

- gra rysunkowa „Wyżej-niżej”,
- odtworzenie linii różnie ukierunkowanych,
- zabawa w „Co się zmieniło”,
- zabawa „W chowanego”,
- werbalizacja relacji przestrzennej.

5. Ćwiczenia usprawniające analizę i syntezę słuchową według głosek, sylab i wyrazów:

- wyodrębnienie zdań w mowie, słów w zdaniach i sylab w słowach,
- podział wyrazów na sylaby.
- podział wyrazów na sylaby i wyodrębnienie głosek w sylabie oraz rozpoznawanie sylab,
- tworzenie wyrazów z sylab,
- czytanie sylab otwartych i tworzenie z nich wyrazów przy zastosowaniu loteryjek obrazkowo-sylabowych,
- sztafeta sylabowa
- „komputer sylabowy”
- rozpoznawanie i wyodrębnianie głosek i wyrazów,
- wybieranie obrazków, których nazwy rozpoczynają się od podanej głoski,
- wydzielenie pierwszej i ostatniej głoski nazwy obrazka,

- rozpoznawanie samogłosek w wyrazach jednosylabowych,
- rozpoznawanie głosek wewnątrz wyrazów o różnej liczbie sylab,
- różnicowanie głosek w nagłosie, śródgłosie i wygłosie
- określanie miejsca położenia w wyrazie rozpoznanej głoski.

6. Rozwijanie umiejętności czytania:

Ćwiczenia utrwalające samogłoski i sylaby w parciu o elementy metody nauki czytania „Krok po kroku” prof. Jagody Cieszyńskiej.

- naprzemienne czytanie sukcesywnie utrudnione,
- czytanie selektywne,
- czytanie z lukami,
- czytanie treningowe,
- czytanie wyrazów wizualnie podobnych,
- tzw. „okienka” wykorzystywane w procesie uczenia,
- czytanie i pisanie pojedynczych zdań,
- układanie i uzupełnianie zdań,
- układanie coraz dłuższych zdań z pojedynczych wyrazów,
- dobieranie zdań do obrazków,
- czytanie i porządkowanie zdań,
- czytanie tekstów z częściową przesłoną.

7. Usprawnianie poziomu pisania.

a) Ćwiczenia prawidłowego uchwytu i sposobu trzymania ołówka

- lepienie kulek z plasteliny,
- zginanie kulek z papieru,
- „solenie” tzw. Kruszenie i rozsypywanie soli, kaszy, piasku po tacy, przy pomocy drobnych ruchów palców.

b) Ćwiczenia zdolności do kontrolowania siły nacisku ręki dziecka w trakcie pisania

- kreślenie na tackach z piaskiem, kaszą,
- malowanie palcami farbą na dużych arkuszach papieru,
- obrysowywanie konturów rysunków w pozycji stojącej nad stołem, gdy ręka dziecka

swobodnie zwisa ku dołowi,

- wykonanie ćwiczeń graficznych przy użyciu różnych narzędzi: kredy, kredek woskowych, węgla rysunkowego, pędzla, ołówka, długopisu, pióra, mazaków różnej grubości.

c) Ćwiczenia relaksacyjne- w okresie przerw w ćwiczeniach graficznych

- zaciskanie pięści i rozwieranie dłoni na przemian wraz z uświadamianiem sobie stanu napięcia mięśniowego i rozluźnienia,

- zabawy ruchowe tj. pryskanie wodą, otrzepywanie rąk z wody, wytrzepywanie wody z rękawa, otrząsanie się z wody.

d) Wytwarzanie nawyków ruchowych związanych z kierunkiem pisania

- kreślenie linii z zachowaniem kierunku ruchu,

- linie pionowe- od góry ku dołowi,

- linie poziome- do lewej ku prawej,

- rysowanie kół- niezgodnie z ruchem wskazówek zegara (podobnie jak literę „O”),

- zaznaczanie kolorowego marginesu na lewo, np. każdej strony zeszytu (ewent. rysowanie np. słoneczka, które wskazuje drogę),

- rysowanie szlaczków od strony lewej ku prawej,

- gry i zabawy rysunkowe wymagające zachowania tego kierunku.

e) Ćwiczenie precyzji ruchów

- ćwiczenia ruchowe usprawniające ruchy ręki, dłoni, nadgarstka i palców jednej i obu rąk,

- kreślenie różnymi technikami: w powietrzu na tackach z piaskiem i różnymi technikami graficznymi linii (pionowych, poziomych, ukośnych, łamanych) krzywych figur geometrycznych (koło, elipsa),

- obrysowywanie kształtów geometrycznych, pisanie wyrazów bez odrywania ręki od papieru.

f) Ćwiczenia współpracy oka i ręki (koordynacja wzrokowo- ruchowa) wg następujących etapów:

- wypełnianie wykropkowanych linii, obwodzenie konturów rysunków, przekalkowywanie ich przez szkło, kalkę techniczną lub folię, obrysowywanie ich za pomocą szablonów,

- zamalowywanie rysunku konturowego,

- zakreskowywanie pól rysunku (liniami pionowymi, poziomymi, ukośnymi, falistymi, „po kratkach”),

- wycinanie rysunku,

- wklejanie do zeszytu.

8. Dostarczanie jak najwięcej okazji do bogacenia słownictwa i wypowiedania się:

- układanie opowiadań na dowolny temat
- układanie opowiadań na temat podany przez nauczyciela
- gromadzenie słowników tematycznych

9. Stosowanie nagród, pochwał, pozytywne wzmacnianie, rozbudzanie motywacji do pracy.

Pomoce dydaktyczne

Karty pracy, historyjki obrazkowe, ilustracje tematyczne, teksty literackie, rozsypanki literowe, sylabowe, wyrazowe, teksty z lukami, alfabet ruchomy, gry dydaktyczne i liczbowe, puzzle, wycinanki, środki plastyczne, plastelina, nożyczki, nagrania muzyczne.

Formy i techniki pracy

Zajęcia prowadzone będą dwa razy w tygodniu. Podczas zajęć stosowane będą różnorodne techniki i metody pracy, min „Krok po kroku” – el. Metody czytani według prof. J. Cieszyńskiej oraz Gimnastyka Mózgu ® P. Denisona. Ich celem jest sprzyjaniu zdobywania nowych umiejętności i wiadomości w zależności od indywidualnych możliwości dziecka, stosując zasadę stopniowania trudności.

- praca w małym zespole,
- praca indywidualna,
- ćwiczenia praktyczne.

Przewidywane osiągnięcia

- umiejętność wypowiedania się w rozwiniętej i logicznej formie,
- umiejętność dokonywania analizy i syntezy słuchowo- wzrokowej wyrazów i krótkich zdań,
- zdobycie umiejętności poprawnego czytania,
- zdolność koncentracji uwagi,
- rozwój sprawności manualnej i graficznej,
- rozwój sprawności ruchowej,

- systematyczność i samodzielność w pracy,
- umiejętność samooceny.

Ewaluacja programu

- obserwacja nauczyciela,
- analiza dokumentów, prace dziecka,
- kwestionariusze ankiet.

Bibliografia

J. Cieszyńska – metoda nauki czytania „Krok po kroku”

P. Denison Gimnastyka mózgu, Kinezyjologia Edukacyjna

H. Skibińska, Praca korekcyjno- kompensacyjna z dziećmi z trudnościami w pisaniu i czytaniu, Bydgoszcz wyd. A.B. 2001

M. Bogdanowicz, O dysleksji czyli specyficznych trudnościach w czytaniu i pisaniu, Lublin 1994

I. Czajkowska, K. Herda, Zajęcia kompensacyjno- korekcyjne w szkole, Warszawa WSiP 1989

J. Malendowicz, O trudnej sztuce czytania i pisania, Warszawa 1978

B. Kaja, Zarys terapii dziecka, Bydgoszcz WSP 1986, 1995

B. Sawa, Jeżeli dziecko źle czyta i pisze, Warszawa WSiP 1983

Z. Słobodzian, Zanim dziecko rozpocznie naukę w szkole, Warszawa WSiP 1977